Бүтүн өлкәләрин пролетарлары, бирләшин!

ӘДӘБИЙЙАТ ГӘЗЕТИ

АЗӘРБАЙЧАН СОВЕТ ЯЗЫЧЫЛАРЫ ИТТИФАГЫ ИДАРӘ ҺЕЙ'ӘТИНИН ОРГАНЫ

№ 2 (579) Тәк 10 январ 1950-чи ил гиймәти 40 гәп.

Азәрбайчан зәһмәткешләри көркәмли драматург, бөйүк сәнәткар Чәфәр Чаббарлынын анадан олмасынын 50 иллийини вә өлүмүнүн 15 иллийини гейд эдирләр.

ССРИ АЛИ СОВЕТИНӘ СЕЧКИЛӘР КЕЧИРИЛМӘСИ ҺАГГЫНДА

ССРИ Али Совети Рәясәт Һей'әтинин фәрманы

ССРИ икинчи чағырыш Али Советинин вәкаләти мүддәтинин 1950-чи ил февралын 10-да гуртармасы илә әлагәдар олараг, ССРИ Конститусиясынын 54-чү маддәсинә әсасән (һәмин маддәдә нәзәрдә тутулур ки, ССРИ Али Советинин вәкаләт мүддәти гуртардыгда ССРИ Али Советинин Рәясәт Һей'әти ССРИ Али Советинин вәкаләти гуртаран күндән е'тибарән ән кечи ики ай мүддәтиндә ени сечки тә'йин эдир) вә «ССР Иттифагы Али Совети сечкиләринә даир Әсаснамәнин» 72-чи маддәсинә мувафиг олараг (һәмин маддәдә нәзәрдә тутулур ки, ССРИ Али Советинә сечки күнү, сечки вахтындан ән азы ики ай габаг ССРИ Али Советинин Рәясәт Һей'әти тәрәфиндән тә'йин эдилир вә сечкиләр истираһәт күнү кечирилир) Совет Сосялист Республикалары Иттифагынын Али Советинин Рәясәт Һей'әти ГӘРАРА АЛЫР:

ССРИ Али Советинә сечкиләр 1950-чи ил мартын 12-дә базар күнүнә тә'йин эдилсин.

ССРИ Али Совети Рәясәт Һей'әтинин сәдри Н. ШВЕРНИК.
ССРИ Али Совети Рәясәт Һей'әтинин катиби А. ГОРКИН.

Москва, Кремл.
9 январ 1950-чи ил.

Унудулмаз сәнәткар

50 ил бундан габаг йохсул бир аиләдә анадан олмуш Чәфәр Чаббарлы һәлә кәнч яшларында икән әдәбиййат көйләриндә бир улдуз кими парлады. Күндәлик мәсәләләрә аид бир чох кәскин вә дузлу сатиралар язды, ше'рин һәр нөвүнү тәчрүбә этди, мараглы бир поэма яратды, йүксәк кейфиййәтли п'есләри илә маһир бир устад, исте'дадлы бир сәнәткар олдуғуну сүбут этди, сценариләр, либреттолар үзәриндә чалышды, бәдии тәрчүмә илә мәшғул олду. Әдәбиййат вә сәнәтин бүтүн саһәләриндә гәләм сынаян Чәфәр Чаббарлы реалист әсәрләрилә Азәрбайчан халгынын гәлбиндә өз һейкәлини гурду.

Гаһир халгымызын, совет дөвләтимизин, бөйүк партиямызын парлаг әмәлләриндән илһам алан, бу әмәлләри чошгун бир вәтәнпәрвәр кими тәблиғ эдән, йүксәк мәфкурәни бөйүк бәдии үмумиләшдирмә йолу илә сәнәтин әтинә, ганына һопдурмагы бачаран, Совет Иттифагы халглары арасында көркәмли бир драматург кими мәшһур олан Чәфәр Чаббарлы 15 ил әввәл вахтсыз арамыздан кетди.

Садә вә тәвазө'кар инсан, садиг вәтәндаш, сәмими йолдаш, бөйүк драматург Чәфәр Чаббарлы халга сон дәрәчә яхын олан сәнәткарлардан биридир. О, йүксәк әмәлләр саһиби, бөйүк мәфкурәләр тәблиғатчысы иди.

Мүсбәт гәһрәман мәсәләсини, мүбариз совет адамынын зәнкин мә'нәви аләмини сәнәтдә әкс этдирмәк проблемини Азәрбайчан совет әдәбиййатында илк тәблиғ вә тәтбиг эдән Чәфәр Чаббарлы, коммунизм гуручуларынын гүдрәтини һәр шейдән әввәл онларын мә'нәви йүксәкликләриндә көрүрдү. Чәфәрин гәһрәманлары әмәйи севән, зәһмәткешләрин вәзиййәтини яхшылашдырмаға вә көзәлләшдирмәйә чалышан, нәчиб һиссләрлә яшаян, үлви мәгсәдләрә доғру кедән мүгәддәс адамлардыр. Бу инсанлар бүтүн гүввәләрини халг вә вәтән йолунда сәрф эдирләр. Халг, вәтән вә дөвләт мәнафеи бу гәһрәманларын шәхси мәнафеиндән гат-гат үстүндүр. Чәфәр Чаббарлынын ядратдығы гәһрәманлар силсиләси өлкәмизин һәр бир ериндә күндәлик мүбаризәмиздә иштирак эдирләр.

Һәятымызын вә чәмиййәтимизин фәал гуручусу олан совет адамынын, тарихдә ени дөвр ачан гәһрәманын «ер үзүнүн алтыда бир һиссәсини өз нәһәнк чийинләриндә дашыян гәһрәманын» бәдии сурәтини яратмагда Чәфәр Чаббарлы Азәрбайчан совет язычыларынын устады олараг галмагдадыр.

Чәфәр Чаббарлынын ярадычылығы кениш, зәнкин, рәнкарәнк вә чохчәһәтлидир. О, Азәрбайчан драмасынын реалист ән'әнәләрини давам этдирмәклә бәрабәр Азәрбайчан совет драматуркиясынын әсасыны гойду.

Совет дөвләти вә болшевикләр партиясы Чәфәр Чаббарлыя аталыг гайғысы көстәрәрәк онун мәһсулдар чалышмасы үчүн һәр чүр шәраит яратды. Октябр сосялист ингилабы, совет адамларынын гуруб яратдыглары ени дүня Чәфәр ярадычылығыны даһа да зәнкинләшдирди, она парлаг идея истигамәти верди. Беләликлә һәят вә варлыг Чаббарлынын түкәнмәз илһам мәнбәи олду.

Азәрбайчан совет әдәбиййатында сосялист реализминин баниси кими мейдана чыхан Чәфәр Чаббарлы, халглар достлуғуну, һәгиги интернасионализми, бөйүк рус халгына һәдсиз мәһәббәти ифадә этмәклә өн сыраларда кедирди.

Драм әсәрләринин һәр бири әдәбиййатымыз үчүн һәгиги бир һадисәйә чеврилән заманларда да, бә'зән тәнгид эдиләндә дә өзүнү әдәбиййат мараглысы адландыран бу бачарыглы сәнәткар әсла довгаланмады, һәмишә һәята енди, садә адамлардан өйрәнди, әсәрләрилә бүтөв бир һәят яратды. Онун сәнәтинин бөйүклүйү, йүксәклийи, е'чазкарлығы да бунда иди.

Истеһсалат вә тәсәррүфаты билмәк, һәяты вә инсанлары өйрәнмәк, сәнәткарлығы йүксәлтмәк, билик вә мә'луматы артырмаг, унудулмаз гәһрәманлар яратмаг—бунларын һамысы үчүн Чәфәр Чаббарлы язычыларымыза бир нүмунә иди вә нүмунә олараг да галыр. Онун әсәрләринә тамаша этдийимиз заман ярадтығы сурәтләрдән өйрәнир, мүтләг таныдығымыз адамлары хатырлайырыг. Онун бир чох сурәтләринин сөзләри дәрһал зәрбмәсәл шәклини алыр. Бунлар һамысы онун нәтичәсидир ки, әсәр һәгиги сәнәт нүмунәсидир. Садәлик, айдынлыг, дәринлик Чәфәр Чаббарлы сәнәтинин әсасыны тәшкил эдән амилләрдән иди.

Чәфәр Чаббарлы сәнәт дүнясынын таныдығы элә шәхсиййәтләрдәндир ки, язычыларымыз ондан чох шей өйрәнмиш, өйрәнир вә өйрәнмәлидир. Мүасир Азәрбайчан совет драмасы Чәфәр Чаббарлынын йолу илә кедир.

Азәрбайчанда совет һакимиййәти гурулдугдан сонра ярадычылығы чичәкләнмәйә башлаян Чәфәр Чаббарлы бир сыра өлмәз әсәрләр яратды. Онун яздығы п'есләрин һәр бири Азәрбайчан халгынын азғын вә гәддар дүшмәнләринин башында бомба кими партлайырды. Гүввәтли әсәрләри, тутарлы мәгаләләри, кәсәрли иттләри илә юрдсуз, ювасыз космополитләрә, вәтәнсиз, халгсыз, милләтсиз туранчылара, Әрәбистан сәһраларында пейғәмбәрләр, шейхләрлә сөһбәт эдиб кафтар кими кор әшәнләрә гаршы амансыз мүбаризә апаран Чәфәр Чаббарлы «Од кәлини», «1905-чи илдә» әсәрләрилә мүстәгил, гәһрәман вә гадир халгымызын чалмалы әрәбләрә, фәсли түркләрә, кечә папаг фарслара вә башга ядәлли ишғалчылара гаршы вурушдуғуну, әрмәни вә Азәрбайчан зәһмәткешләринин әлбир олараг чар кенералларынын мүстәмләкәчилик сиясәтинә гаршы вурушдугларыны, ики гардаш халгын бирләшмәсиндән горхуя дүшән хаин вә сатгынларын гардаш гырғыны дүзәлтмәк планыны бәдии инандырычылыгла көстәрди.

«Севил», «Алмас», «Яшар» әсәрләринин ортая чыхмасы бөйүк әһәмиййәт газанды. Севилин чадрасыны атмасы, чадра әлейһинә ән көзәл тәблиғат олду. Голчомаглара гаршы мүбаризә, голчомагларын бир синиф кими ләғв эдилмәси, симасыны дәйишиб колхоза кирән, ичәридән колхозу дағытмаға чәһд эдән синфи дүшмәни ифша этмәкдә «Алмас», «Яшар» п'есләри сөзүн һәгиги мә'насында чидди иш көрдү.

Һәр бир п'еси тамашачылар тәрәфиндән севилә-севилә гаршыланан Чәфәр Чаббарлы совет дөврүнүн камил сәнәткарларындан иди. О бүтүн варлығы илә әзиз вәтәнә, доғма халга, Совет һөкүмәтинә бағлы иди. О, йүксәк идеялар мүғәннисси, бөйүк мәфкурәләр тәблиғатчысы иди.

Коммунизмин мөһтәшәм бинасыны бөйүк әзмлә гурдуғумуз бир заманда белә әдәбиййатымызын фәхри, унудулмаз сәнәткар Чәфәр Чаббарлыны бизимлә бир сырада көрүрүк. О, гәләм йолдашлары илә чийин-чийинә чалышыр, «сәадәтини танрысы гәдәр севдийи халг»ын мүбаризәсиндә иштирак эдир. Элханлары икидликләрә илһамландырыр, бахшылара, айвазлара достлугларында сәдагәтли олмағы арзулайыр, яшарлара фәалиййәт даирәсини кенишләндирмәйи мәсләһәт көрүр.

Һәр дәфә драм театры сәһнәсиндәки әсәрләрә тамаша эдәркән ихтиярсыз олараг Чәфәр Чаббарлыны дүшүнүр, онун вахтсыз өлүмүнә үрәкдән кәдәрләнирик.

Совет Азәрбайчанынын бүтүн зәһмәткешләри: гәһрәман нефтчиләримиз, фәдакар колхозчуларымыз, әмәкпәрвәр зиялыларымыз өз ишләриндә, вәзифә вә фәалиййәтләриндә Чәфәр Чаббарлы кими йорулмадан чалышмаг, онун кими сәдагәтли вә дәянәтли олмаг, мүбаризәдә горху нә олдуғуну билмәмәк вә тәвазө'кар олмаг, әсла довгаланмамаг, тәнгид вә өзүнүтәнгиди дурмадан кенишләндирмәклә бөйүк сәнәткарын әсл арзу вә истәкләрини еринә етирмиш оларлар.

Ч. ЧАББАРЛЫ.

Халгымыз бөйүк драматургун хатирәсини яд эдир

Нефтчиләрин мәдәниййәт сарайларында, клубларында вә үмуми ятагханаларында Чаббарлынын һәят вә ярадычылығына һәср эдилмиш әдәби кечәләр вә сөһбәтләр кечирилир, сәркиләр дүзәлдилир.

В. И. Ленин адына мәдәниййәт сарайында бу күнләрдә кечирилән әдәби-бәдии кечәдә 300 нефтчи иштирак этмишдир. Кечәдә мәдәниййәт сарайы китабханасынын фәал охучусу С. М. Киров адына Азәрбайчан Дөвләт Дарүлфүнуну филоложи факултәсинин 4-чү курс тәләбәси Үлфәт Әйвазов «Чәфәр Чаббарлынын һәят вә ярадычылығы» мөвзуунда мә'рузә этмишдир. Мә'рузәдән сонра өзфәалиййәт дәрнәйи «1905-чи илдә» п'есиндән парчалар көстәрмишдир.

Мәдәниййәт сарайынын китабханасында тәшкил олунмуш бөйүк сәркидә драматургун һәят вә ярадычылығына һәср эдилән чохлу гәзет, журнал материаллары, һабелә фото шәкилләр вә әдәбиййат гоюлмушдур. Китабхананын ишчиләри вә фәал охучулары нефтчиләрин 69, 390 вә 150 нөмрәли үмуми ятагханаларында Ч. Чаббарлынын «Яшар», «Алмас» «1905-чи илдә» вә саирә әсәрләриндән бәдии гирәәт кечирмишләр.

Сталин, Шаумян вә Киров район мәдәниййәт сарайларынын китабханаларында Чәфәр Чаббарлы һәср олунмуш бөйүк сәркиләр дүзәлдилмишдир.

☆

Чәфәр Чаббарлынын юбилейи мүнасибәтилә Азәрбайчан Совет Язычылары Иттифагы вә Азәрбайчан ССР сияси вә элми биликләри яян чәмиййәт республиканын районларына мүһазирәчиләр көндәрир. Бу мүһазирәчиләр районларда бөйүк драматургун һәят вә ярадычылығы һаггында мә'рузә эдәчәкләр.

Азәрбайчан Совет Язычылары Иттифагы вә Азәрбайчан ССР Назирләр Совети янында Мәдәни маариф мүәссисәләри комитәси Чәфәр Чаббарлынын ярадычылығы һаггында китаб чап эдәчәкдир. Низами адына әдәбиййат институтунун һазырладығы монография бу күнләрдә чапдан бурахылачагдыр. Монографиянын мүәллифи филоложи элмләри намизәди М. Ариф Дадашзадә йолдашдыр.

Азәрбайчан дөвләт нәшриййаты 1950—51-чи илләрдә язычынын бүтүн әсәрләрини чап эдәчәкдир. Бундан башга бу ил Москвада драматургун сечилмиш әсәрләри рус дилиндә бурахылачагдыр.

Вахтилә Чаббарлынын охудуғу В. И. Ленин адына Азәрбайчан Дөвләт Педагожи Институтуна вә М. Әзизбәйов адына Азәрбайчан Сәнаe Институтуна хатирә лөвһәләри вурулачагдыр.

☆

Некрасов адына шәһәр китабханасындакы әдәбиййат дәрнәйинин нөвбәти мәшғәләси Чәфәр Чаббарлынын анадан олмасынын 50 вә өлүмүнүн 15 иллийинә һәср эдилмишдир. Мәшғәләдә дәрнәк үзвләри бөйүк драматургун бир сыра әсәрләрини тәһлил этмиш, онларын бугүнкү бөйүк әһәмиййәтиндән данышмышлар.

Ленин, Сәбир вә башга китабханаларда да Чәфәр Чаббарлынын юбилейи мүнасибәтилә китаб сәркиләри дүзәлдилмиш, бурая язычынын рус вә Азәрбайчан дилләриндә чап эдилмиш әсәрләри гоюлмушдур.

☆

Әзизбәйов китабханасынын ишчиси Садыг Бабаев йолдаш Кагановичнефт трести нефтчиләринин үмуми ятагханасында вә Губкин китабханасында, мүәллимә Асташкина йолдаш исә Киров заводунда охучуларла Ч. Чаббарлынын һәят вә ярадычылығына даир әтрафлы мә'лумат вермишләр.

Азәрбайчан театр чәмиййәти бөйүк драматург «Чәфәр Чаббарлы һаггында хатирәләр» китабыны чапа һазырлайыр. Бу китаба Чаббарлы илә бир ердә чалышан Азәрбайчан ССР халг артистләриндән А. Туганов, И. Һидайәтзадә, А. Искәндәров, Мустафа Мәрданов, һабелә язычынын һәят йолдашы Сона Чаббарлы вә башгаларынын хатирәләри дахил эдилмишдир.

Китабда Азәрбайчан шаирләринин Чаббарлыя һәср этдийи ше'рләри дә олачагдыр.

☆

Азәрбайчан ССР Элмләр Академиясы нәшриййаты Чәфәр Чаббарлынын ени бир китабыны чап этмишдир. Бу китаба язычынын ше'р вә һекайәләри, һабелә ССРИ Язычылар Иттифагынын биринчи гурултайындакы нитги, Азәрбайчан драматуркиясынын баниси М. Ф. Ахундов һаггында мәгаләси, «Ленинград хатирәләри» вә саирә дахил эдилмишдир.

☆

Бакы кино студиясы Чәфәр Чаббарлы һаггында кино-журнал һазырлайыр. Бу кино-журналда драматургун анадан олдуғу эв, әсәрләриндән парчалар, театр музейинин һазырладығы сәрки, Бакыда Чаббарлы күнләри вә саирә көстәриләчәкдир.

Үмумиттифаг биринчи совет язычылары гурултайында Ч. Чаббарлынын нитгиндән

Мән хошбәхтәм ки, бүтүн совет халгларынын ән яхшы әдәби гүввәләринин иштирак этдийи, өз мүвәффәгиййәт вә наилиййәтләри һаггында бир-биринә данышдыглары белә бир гурултайдаям. Совет әдәбиййатымызын инкишафы тарихиндә һеч шүбһәсиз ки, дөнүш нөгтәси олачаг бир гурултайда иштирак эдирәм.

Гурултайын бөйүк тәрбийәви әһәмиййәти, ялныз сабаһ, совет әдәбиййатынын вә хүсусилә совет драматуркиясынын йүксәк пилләләринә доғру кениш йоллар ачылдығы заман айдын олачагдыр.

Мән бурада, мәни дүшүндүрән вә гурултайда изаһ эдилмәси зәрури олан бир сыра мәсәләләрдән данышачағам.

Белә мәсәләләрдән бири—язычынын мөвзу сечмәси мәсәләсидир. Һәр бир сәнәткарын, язычынын вә драматургун ән бөйүк ярадычылыг мәзиййәтләриндән бири—онун мөвзу сечмәйи бачармасыдыр. Язычынын сечдийи мөвзу, ону илһама кәтирмәли, онун көрдүкләрини, дуйдугларыны, дөврүнүн ондан тәләб этдикләрини, башгаларынын һәлә мүшаһидә эдәрәк, бу барәдә данышма билмәдийи шейләри охучуя сөйләмәк имканыны яратмалыдыр. Дөврүн ичтимаи сифариши адланан шей будур. Лакин бир сыра йолдашлар чох заман «ичтимаи сифариши» «хүсуси сифаришлә» әвәз эдирләр. Язычыя «шүшә заводу вә я ипәк фабрикасы һаггында яз» дейә мүрачиәт эдирләр.

—Мән бу барәдә яза билмәрәм: мәним фикрим, диггәтим башга мәсәләләрлә мәшғулдур, мән бу ишлә таныш дейиләм, о, мәни илһама кәтирмәйир.

—Нә үчүн? Колхоза, завода кет, бах, көр вә яз.

Завода кедирсән, машынлар ишләйир, бөйүк чархлар һәрләнир, нәһәнкләр һәрәкәт эдир, нә олар ки, гой һәрәкәт этсинләр.

Лакин бә'зән дә күчә илә кедирсән, көрүрсән метро иншаатында киши палтары киймиш, әлиндә бел тутмуш бир гадын вә я әлиндә күрз (ири чәкич) олан бир ишчи даянмышдыр ки, онун һәр зәрбәси кәләчәйин синифсиз чәмиййәтини һазырлайыр. Бу, язычыны илһама кәтирир вә язычы һеч бир «хүсуси сифариш» алмадан язмаға башлайыр. Бу образ, ярадылмаяна гәдәр язычыя раһатлыг вермәйәчәкдир.

Мән ялныз бир дәфә, мүәййән мөвзу үчүн мугавиләнамә бағламалы олдум. Ондан сонра мән беш п'ес язмышам, лакин сифариш олунан п'ес һәлә дә йохдур.

Һәр бир мәзмун мувафиг форма тәләб эдир; бу ганунa риайәт этмәмәк ялныз механики нәтичә верә биләр. Әкәр язычы өз әсәрини һансы формада язачағыны дәрк этмирсә, әкәр о, бүтүн варлығы илә һәйәчанланмайырса, әкәр өз гәһрәманынын һәрәкәтләри онда дәрин тә'сир ояммырса, әкәр онун өзү мөвзу илә яшамырса, о заман тамашачыя да тә'сир бағышлая билмәйәчәкдир. О, тамашачынын ағлына, шүуруна тә'сир эдәчәк, лакин онун гәлбинә йол тапа билмәйәчәкдир. Ялныз шүура тә'сир эдиб, эйни заманда һиссиййата тә'сир этмәйән әсәр исә сәнәт әсәри дейилдир. Әкәр язычы өзү һәйәчанланмырса вә охучусуну һәйәчанландыра билмирсә о, язычы дейилдир; әкәр драматург тамашачыны өз ирадәсинә табе эдәрәк, ону истәдийи заман ағладыб-күлдүрә билмирсә, о, драматург дейилдир.

...Совет язычысынын мәгсәди айдындыр: бу мәгсәд бөйүк гуруҹушумузу әкс этдирмәкдән, өз һәмвәтәнләрини вә гәһрәманларыны ени гәләбәләр уғрунда мүбаризәйә сәфәрбәрлийә алмагдан ибарәтдир. Бунун үчүн нә кими материал вә нә кими форма сечәчәйи язычынын өз ишидир, бу, онун ярадычылыг габилиййәтиндән вә дахили һәйәчанларындан асылыдыр. Бир язычыны Беломорканал, башгасыны трактор заводу, үчүнчүсүнү исә бир совхозун чинс инәйи марагландыра биләр.

Лакин бүтүн бу һалларда драматург долғун, дәйәрли, йүксәк кейфиййәтли вә бәлкә дә өлмәз сәнәт әсәри яратмаға борчлудур.

Мән мүсбәт гәһрәман мәсәләси һаггында да бир нечә сөз демәк истәрдим.

Заманәмизин гәһрәманынын, бүтүн дүня залымларына гаршы мүбаризә апаран вә ер үзүнүн алтыда бир һиссәсини өз нәһәнк чийинләриндә дашыян гәһрәманын, ени һәятымызы гуран вә синифсиз чәмиййәт ярадан бу гәһрәманын сурәти нечә олмалыдыр?

Бә'зи садәлөвһ йолдашлар белә дүшүнүрләр ки, бу мәсәләни тәбабәт үсулларындан истифадә этмәк вә мүәййән ресептләр язмаг йолу илә һәлл этмәк мүмкүндүр. Һәтта сырағa күн бизим бу гурултайымызда данышан йолдашлардан бири белә бир ресепт охуду: «Заманәмизин гәһрәманынын сурәти айдындыр: о, чәсарәтлидир, мәтиндир, намуслудур вә илахыр... Бурада нә чәтин иш вар? Нә үчүн язычы йолдашлар белә бир гәһрәманы тәсвир этмирләр?». О, тәхминән белә дейирди. Лакин мәнә элә кәлир ки, бурада мәсәлә бу йолдашларын дүшүндүкләриндән даһа кениш вә дәриндир. Язычынын тамашачыны ағлатмаг вә үрәкдән күлдүрмәк истәмәсинин вә яхуд бу чәһәтдән хәсислик этмәсинин әһәмиййәти йохдур; һәр чәнд ки, бу о гәдәр дә асан иш дейилдир. Драматург тамашачынын әсәбләринә вә һиссләринә һаким олмалы вә һадисәләри элә тәсвир этмәлидир ки, тамашачынын әсәбләри бир электрик хәттинин дүймәси кими онун әлиндә олсун. Тамашачынын бүтүн һиссләри драматургун ихтиярында олмалыдыр. Язычы, бир гәһрәман, намуслу, гүввәтли, мөһкәм ирадәли бир инсан тәсвир эдә биләр, анчаг тамашачы бу гәһрәманы севмәйә дә биләр.

...Кәрәк драматург пәрдә галхан дәгигәдән тамашачыны элә элә алсын ки, тамашачы онун сеһиркар гүввәсинә табе олсун вә драматург кәнардан бу вәзиййәтә бахараг дейә билсин: бах, инди күләчәкләр, бах, инди ағлаячаглар, бах, инди исә алгышлаячаглар. Язычы буну билмәли вә әввәлчәдән нәзәрә алмалыдыр.

Ресептлә гәһрәман яратмаг олмаз. Әкәр язычы өз гәһрәманыны чанлы бир инсан олараг, бүтүн һисс вә һәйәчанлары илә тәсвир этмирсә, она нә гәдәр яхшы сифәтләр верирсә версин, һеч фәрги йохдур, бу гәһрәман ене дә севилмәйәчәкдир вә язычы тамашачыдан мүтләг белә сөзләр ешидәчәкдир:

«Гәһрәман бир гәдәр аварадыр, схематикдир, бир нөв чансызадыр».

Толстоюн уча бойлу Һачы Мурады, бүтүн вүчуду күлләләрлә дәлик-дешик эдилдийи бир заманда ерә йыхыларкән, аләмә элә кәлир ки, гочаман, әзәмәтли бир дағ ерә кәлир. Көр мүәллиф өз гәһрәманыны нә гәдәр бөйүк бир йүксәклийә галдырмышдыр! Бах, биз дә бу бачарығы, бу мәһарәти өйрәнмәлийик.

Инандырычы олмаян, ялныз шүарлар вә ситаталарла данышан чансыз гәһрәманлар тәсвир этмәк лазым дейилдир. Бүтүн чошгун һисс вә һәйәчанлары илә тәсвир олунан там мүкәммәл, чанлы инсан сурәтләри яратмаг лазымдыр.

...Гой бизим гәһрәманларымыз сәһв этсинләр, гой онлар истәдикләри гәдәр севсинләр, гой онлар тәрәддүд этсинләр, лакин бүтүн буларын фонунда ени инсаны, бөйүк заманәмизә лайиг мә'нәви сифәтләрә малик олан саф үрәкли, севән, мәтин, чәсарәтли инсаны үзә чыхарыб көстәрмәк лазымдыр.

Билдириш

Азәрбайчан ССР Элмләр Академиясы, Азәрбайчан Совет Язычылары Иттифагы вә Азәрбайчан ССР Назирләр Совети янында Инчәсәнәт ишләри идарәси көркәмли совет драматургу

ЧӘФӘР ЧАББАРЛЫНЫН

анадан олмасынын 50 иллийи вә вәфатынын 15 иллийинә һәср эдилмиш йығынчаг кечирирләр.

1. Азәрбайчан ССР Элмләр Академиясынын һәгиги үзвү **Сәмәд Вурғун** йолдашын кириш сөзү.
2. «Бөйүк совет драматургу» мөвзусунда мә'рузә. Мә'рузәчи **М. Ариф** йолдашдыр.
3. Республиканын көркәмли артистләринин иштиракы илә бәдии һиссә.

Йығынчаг январын 10-да ахшам саат 8-дә Азәрбайчан ССР Элмләр Академиясынын бөйүк салонунда (Коммунист күчәси № 10) олачагдыр.